

ZNANSTVENI SKUP O LJUBOMIRU MARAKOVIĆU

17. ZNANSTVENI SKUP U NIZU HRVATSKI
KNJIŽEVNI POVJESNIČARI

Ljubomir Maraković

PROGRAM

KNJIŽICA SAŽETAKA

ZAGREB – TOPUSKO,
25. – 26. TRAVNJA 2019.

ZNANSTVENI SKUP O LJUBOMIRU MARAKOVIĆU ZAGREB – TOPUSKO, 25. – 26. TRAVNJA 2019.

ORGANIZATOR

Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu

POKROVITELJ SKUPA

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti /
Razred za književnost

SUORGANIZATORI

Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Hrvatsko filološko društvo Zagreb
Narodna knjižnica i čitaonica Topusko
Ogranak Matice hrvatske u Varaždinu
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Sveučilište u Zadru

ORGANIZACIJSKI ODBOR

Predsjednik:

Prof. dr. sc. Tihomil Maštrović

Članovi:

Prof. dr. sc. Stipe Botica, prof. dr. sc. Valnea
Delbianco, akademkinja Dunja Fališevac, mr. sc.
Ernest Fišer, akademik Radoslav Katičić, prof. dr. sc.
Stanislav Marijanović, prof. em., prof. dr. sc. Dijana
Vican, dr. sc. Dubravka Zima, izv. prof.

Tajnik:

Tomislav Vodička, prof.

Izvršna tajnica:

Dr. sc. Josipa Dragičević

P R O G R A M

ČETVRTAK, 25. TRAVNJA 2019.

**ZAGREB, Knjižnica HAZU,
Strossmayerov trg 14**

9.00 *Prva sjednica znanstvenoga skupa*

Predsjedaju: prof. dr. sc. Tihomil
Maštrović (Zagreb), prof. dr. sc. Valnea
Delbianco (Pula), dr. sc. Stjepan
Matković (Zagreb)

- Pozdravne riječi:

Akademik Pavao Pavličić, tajnik
Razreda za književnost Hrvatske
akademije znanosti i umjetnosti

Dr. sc. Mario Grčević, izv. prof.,
pročelnik Hrvatskih studija Sveučilišta u
Zagrebu

Prof. dr. sc. Tihomil Maštrović,
predsjednik Organizacijskoga odbora
Znanstvenoga skupa o Ljubomiru
Marakoviću

- Izlaganja:

Prof. dr. sc. Tihomil Maštrović
(Zagreb): Marakovićev prinos hrvatskoj
književnoj historiografiji

Dr. sc. Nina Aleksandrov-Pogačnik
(Zagreb): Književnokritičke
pretpostavke i postavke Ljubomira
Marakovića

Dr. sc. Zlatko Matijević (Zagreb):
Idejno-političko okruženje Ljubomira
Marakovića (1912. – 1929.)

Prof. dr. sc. Helena Peričić (Zadar):
Ljubomir Maraković i britanska
književnost (ili: kako biti nespominjan
unatoč zaslugama)

Prof. dr. sc. Antonija Bogner-Šaban
(Zagreb): Ljubomir Maraković – filmski
kritičar

- Stanka i osvježenje

Prim. dr. sc. Darko Richter (Zagreb):
Rodoslovno stablo Ljubomira
Marakovića

Prof. dr. sc. Božidar Nagy (Zagreb):
Ljubomir Maraković i Vladimir Nazor:
recenzije i korespondencija

Dr. sc. Persida Lazarević Di Giacomo
(Chieti / Pescara, Italija): Ljubomir
Maraković o srpskoj književnoj sredini
u listu *Hrvatska prosvjeta*

Dr. sc. Antun Pavešković (Zagreb):
Marakovićeva književnokritička
svestranost i kompetentnost

Dr. sc. Dubravka Brunčić, doc.
(Osijek): Razmatranja Ljubomira
Marakovića o hrvatskim pjesnicima
XIX. stoljeća

Dr. sc. Ivan Čulo (Zagreb): Filozofske
teme u mjesečniku *Hrvatska prosvjeta*
od 1914. do 1940.

- Rasprava

12.00 Završetak rada

12.30 Polazak sudionika skupa autobusom za
Topusko (Strossmayerov trg 14, ispred
Knjižnice HAZU)

ČETVRTAK, 25. TRAVNJA 2019.

**TOPUSKO, hotel Top Terme Topusko,
Trg bana Josipa Jelačića 16**

14.00 Dolazak sudionika Znanstvenoga skupa
o Ljubomiru Marakoviću u Topusko i
smještaj u hotelu Top Terme Topusko
(Trg bana Josipa Jelačića 16)

ČETVRTAK, 25. TRAVNJA 2019.

**TOPUSKO, Narodna knjižnica i
čitaonica Topusko, Trg bana Josipa
Jelačića 1**

16.00 *Druga sjednica znanstvenoga skupa*

Predsjedaju: prof. dr. sc. Sanda Ham
(Osijek), dr. sc. Vladimir Lončarević
(Zagreb), prof. dr. sc. Jevgenij Paščenko
(Kijev, Ukrajina / Zagreb)

- Pozdravne riječi
- Izlaganja:

**Prof. dr. sc. Slobodan Prosperov
Novak** (Zagreb): Marakovićeve
neostvorena profesura na komparatistici
Filozofskoga fakulteta u Zagrebu i
njezin društveni i institucijski kontekst

Dr. sc. Vladimir Lončarević (Zagreb):
Novi prilozi biografiji Ljubomira
Marakovića

Prof. dr. sc. Valnea Delbianco (Pula):
Ivan Gundulić u Marakovićevoj
književnoj kritici

Prof. dr. sc. Sanda Ham (Osijek):
Dvije Marakovićeve *Žetve*, 1941. i 1943.

Dr. sc. Josipa Dragičević (Zagreb):
Europska katolička književnost u
obzoru Marakovićeve znanstveno-
stručnoga rada

- Stanka i osvježenje

Dr. sc. Viktorija Franić Tomić, izv. prof. (Zagreb): Ljubomir Maraković i hrvatska teodrama

Prof. dr. sc. Sanja Nikčević (Osijek):
Pučka pozornica ili Marakovićeve borba
za lijepo / dobro / sveto kazalište

Dr. sc. Andrea Sapunar Knežević
(Zagreb): Recepcija Ljubomira
Marakovića

Prof. dr. sc. Zvezdana Rados (Zadar):
Marakovićeve prosudbe o Krležinu
stvaralaštvu

Prim. dr. sc. Darko Richter (Zagreb):
Pisma Annie Christitch Ljubomiru
Marakoviću – odsjaji katoličkog
univerzalizma 20-tih godina XX.
stoljeća

Dr. sc. Katica Čorkalo Jemrić
(Zagreb): *Petar Preradović* Ljubomira
Marakovića – rekapitulacija i
reinterpretacija predmetne literature

- Rasprava

19.00 Završetak rada

**TOPUSKO, Narodna knjižnica i
čitaonica Topusko, Trg bana Josipa
Jelačića 1**

9.30 *Treća sjednica znanstvenoga skupa*

Predsjedaju: prof. dr. sc. Sanja Nikčević
(Osijek), dr. sc. Andrea Sapunar
Knežević (Zagreb), mr. sc. Ernest Fišer
(Varaždin)

- Izlaganja:

Prof. dr. sc. Jevgenij Paščenko (Kijev,
Ukrajina / Zagreb): Marakovićevo
sagledavanje kršćanskih odrednica u
djelu Ivana Gundulića

Dr. sc. Hrvojka Mihanović-Salopek
(Zagreb): Hrvatske književnice u
kritičkom obzorju Ljubomira
Marakovića

Prof. dr. sc. Ivan Pederin (Split):
Ljubomir Maraković i Ante Cettineo

Dr. sc. Stjepan Matković (Zagreb):
Veze između Ljubomira Marakovića i
Mile Budaka

Dr. sc. Miljenko Buljac, izv. prof.
(Mostar, BiH): Didaktičko-metodičke
sastavnice *Žetve*, hrvatske čitanke
Ljubomira Marakovića za više razrede
srednjih škola

- Stanka i osvježenje

Prof. dr. sc. Božidar Nagy (Zagreb):
Ljubomir Maraković – profesor i
odgojitelj blaženoga Ivana Merza

Dr. sc. Ana Batinić (Zagreb): Ljubomir
Maraković o dvojici animalnih
priповjedača: Sivcu i Šarku

Dr. sc. Vladimira Rezo, doc. (Zagreb):
Dječja književnost u vidokrugu
Ljubomira Marakovića

Mr. sc. Ernest Fišer (Varaždin):
Osobna knjižnica Ljubomira
Marakovića

Prof. dr. sc. Robert Bacalja (Zadar):
Marakovićeve ocjene hrvatskoga
književnoga ekspresionizma

- Rasprava

12.00 Završetak rada

PETAK, 26. TRAVNJA 2019.

TOPUSKO

13.00 Svečani ručak za sudionike skupa

15.00 Obilazak Topuskog uz stručno vodstvo

20.00 Povratak u Zagreb

21.30 Dolazak autobusa u Zagreb

Napomena:

Za sudionike s izlaganjima na skupu osiguran je prijevoz autobusom iz Zagreba u Topusko i povratak autobusom u Zagreb te smještaj (jedno noćenje) u Topuskom.

Izlaganje sudionika traje 10 minuta, a nakon svake sjednice predviđena je rasprava.

Posjet Znanstvenom skupu o Ljubomiru Marakoviću u Zagrebu i Topuskom otvoren je javnosti. Radujemo se Vašem dolasku.

Obavijesti o znanstvenom skupu:

- Tomislav Vodička, prof., tajnik skupa. Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, Borongajska 83d, 10000 Zagreb, tel.: +385 1 2457 648, fax.: +385 1 2457 636, mob.: +385 91 5185 104, e-pošta: tvodicka@hrstud.hr

ili:

- Dr. sc. Josipa Dragičević, izvršna tajnica skupa. Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU, Opatička 18, 10000 Zagreb, tel.: +385 1 4895 317, fax.: +385 1 4895 313, e-pošta: jdragicevic@hazu.hr

Zbornik o Ljubomiru Marakoviću:

Molimo referente da radove sa sažetkom na hrvatskom i engleskom jeziku (u opsegu ne većem od jednoga autorskoga arka) pošalju najkasnije do kraja srpnja 2019. elektroničkom poštom na adresu glavnoga urednika *Zbornika o Ljubomiru Marakoviću*:

- Prof. dr. sc. Tihomil Maštrović, Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU, Opatička 18, 10000 Zagreb, tel.: +385 1 4895 317, fax.: +385 1 4895 313, e-pošta: tmastrovic@hazu.hr

Zahvala:

Održavanje skupa pomogli su Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, Zaklada HAZU, Sisačka biskupija, Sisačko-moslavačka županija, Općina Topusko i Top-Terme Topusko.

ZNANSTVENI SKUP O LJUBOMIRU MARAKOVIĆU

**17. ZNANSTVENI SKUP U NIZU HRVATSKI
KNJIŽEVNI POVJESNIČARI**

KNJIŽICA SAŽETAKA

**ZAGREB – TOPUSKO,
25. – 26. TRAVNJA 2019.**

ČETVRTAK, 25. travnja 2019., 9.00 sati

**ZAGREB, Knjižnica HAZU,
Strossmayerov trg 14**

PRVA SJEDNICA

Prof. dr. sc. Tihomil Maštrović

*Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i
glazbe HAZU / Zagreb*

MARAKOVIĆEV PRINOS HRVATSKOJ KNJIŽEVNOJ HISTORIOGRAFIJI

Svojom književnokritičkom djelatnošću Ljubomir Maraković se istaknuo kao obrazovan i obaviješten hrvatski književni, kazališni i filmski kritičar katoličkoga smjera, te je bio među prvima koji su zbivanja u suvremenoj hrvatskoj književnosti povezivali s europskima. Odlikovalo ga je zanimanje i otvorenost za nove tendencije, pokrete i eksperimente u književnosti. Književna djela je razmatrao kroz prizmu svojevrsnoga književnoga manifestnoga programa, temeljenoga na načelima kršćanske filozofije i etike. S pravom mu se pripisuje najveći utjecaj na postanak i razvoj hrvatskoga katoličkoga književnoga pokreta. Razapet između ideologije i estetike pisao je dnevne kritike o pojedinim piscima i knjigama ali i analitičke i sintetičke studije o pojedinim pojavama i razdobljima. Njegov književnopovijesni i stilsko-razvojni pregled »Hrvatska književnost 1860. – 1935.« (1936.), kao i njegove studije o ekspresionizmu, idu u red nezamjenjivih radova te vrste, čime je Ljubomir Maraković postigao važno mjesto ne samo u književnoj kritici već i u hrvatskoj književnoj historiografiji.

Ključne riječi: Ljubomir Maraković, hrvatska književna historiografija

Dr. sc. Nina Aleksandrov-Pogačnik
Zagreb

KNJIŽEVNOKRITIČKE PRETPOSTAVKE I POSTAVKE LJUBOMIRA MARAKOVIĆA

Ljubomir Maraković, hrvatski književni kritičar (teoretičar) i uvjetno rečeno povjesničar književnosti još je jedan od nepravično zapostavljenih hrvatskih stvaralaca na području bavljenja književnošću. O njegovoj odbačenosti svjedoči već i letimičan pogled u literaturu, koja je, nakon 1945. do pojavljivanja u ediciji PSHK (1971.), priređivača Dubravka Jelčića te njegove studije iz 1995. od desetak stranica, svedena tek na nekoliko kraćih napisa. *Opća enciklopedija* Leksikografskoga zavoda Marakovića ne bilježi niti kao enciklopedijsku natuknicu.

Ovo će izlaganje pokušati detektirati, identificirati i objasniti temelje i referencije Marakovićevih kritičkih nastojanja, njegove teorijske premise i načine, te kako ih je kao objasnidbeno uporište primjenjivao u svojim kritičkim dijalozima s književnim pojavama i djelima.

Ključne riječi: književna kritika, teorijske postavke Ljubomira Marakovića, književnokritička praksa

Dr. sc. Zlatko Matijević
Hrvatski institut za povijest / Zagreb

IDEJNO-POLITIČKO OKRUŽENJE LJUBOMIRA MARAKOVIĆA (1912. – 1929.)

Ljubomir Maraković jedan je od najviđenijih pripadnika Hrvatskoga katoličkoga pokreta (HKP). Sudbonosni događaj u razvoju HKP-a bio je osnutak Hrvatskoga katoličkoga seniorata, ekskluzivne

organizacije katoličke kleričke i svjetovne inteligencije (1912./1913.). Godine 1912. u *Riječkim novinama* seniori objavljuju »politički programni članak«, u kojem se zauzimaju za »narodno jedinstvo Slovenaca, Hrvata i Srba«. Riječka spomenica (1915.) bila je prvi ozbiljan pokušaj članova HKP-a da skrenu pozornost vrha Katoličke crkve na sudbinu Hrvatske u Velikom svjetskom ratu (1914. – 1918.). Spomenica je idejni prethodnik Svibanjske deklaracije (1917.), čije značenje nije bilo sadržano u njezinu tekstu i upotrijebljenim formulacijama o stvaranju »južnoslavenske državne jedinice« (unutar Austro-Ugarske Monarhije) nego i u Deklaracijskom pokretu koji doseže vrhunac u svibnju 1918. kada biskup Antun Mahnić započinje objavljivati seriju članaka u seniorskom zagrebačkom dnevniku *Novine*. Braneci Deklaraciju ne samo političkim argumentima nego i onima teološke naravi, biskup je pobrkao politiku i religiju te se doveo u nezavidan položaj da ga se moglo optuživati podjednako i za prozelitizam, iako se radilo o nespretnom ekumenizmu (»ćirilo-metodska ideja«), i za zlorabu katoličke vjere u političke svrhe, a to se obično naziva klerikalizam. No, ako je tada u Hrvatskoj uopće bilo klerikalizma, onda je on mogao biti samo u funkciji stvaranja jugoslavenske države. Razmjerno svojoj brojčanoj snazi i utjecaju, seniori su ušli u Narodno vijeće Slovenaca, Hrvata i Srba te aktivno sudjelovali u stvaranju Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca (1918.). Svoje političke ideje seniori pokušavaju provoditi preko Hrvatske pučke stranke (1919. – 1929.), koja je svoje djelovanje temeljila na kršćanskim načelima.

Ključne riječi: Hrvatski katolički pokret, Hrvatski katolički seniorat, Riječka spomenica, Svibanjska deklaracija, Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca

Prof. dr. sc. Helena Peričić

Sveučilište u Zadru / Zadar

**LJUBOMIR MARAKOVIĆ I BRITANSKA
KNJIŽEVNOST (ILI: KAKO BITI
NESPOMINJAN UNATOČ ZASLUGAMA)**

Ljubomir Maraković, nakon Drugoga svjetskoga rata posve marginaliziran hrvatski katolički književni kritičar, zaslužan je za uvođenje i recepciju značajnih britanskih autora u hrvatski kulturni prostor i to posebno u razdoblju između svjetskih ratova. Osim objavljenim književnim osvrtima, svoju je ulogu književnoga posrednika ostvario i nizom predavanja za širu javnost, pa i onima o Aldousu Huxleyu (1930.) i Virginiji Woolf (1932.). Dapače, predavanje o Woolf održao je u Zagrebu već godine 1932., kada je ta književnica bila gotovo posve nepoznata hrvatskomu čitateljstvu.

Ključne riječi: Ljubomir Maraković, hrvatski književni kritičar, britanska književnost, ostracizam

Prof. dr. sc. Antonija Bogner-Šaban

Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU / Zagreb

**LJUBOMIR MARAKOVIĆ – FILMSKI
KRITIČAR**

O filmskoj umjetnosti Ljubomir Maraković piše iz pozicije otprije oblikovanoga književnokritičarskoga modela, ali i osobe zaokupljene kulturno inovativnim pojavama. Pogleda zasniva na francuskoj, donekle i njemačkoj, filmološkoj literaturi, na recentnoj europskoj i američkoj produkciji, ali i zagrebačkom kino-repertoaru. Filmske prikaze objavljuje od 1933. do 1944., a

svoja gledišta zasniva na komparaciji filmskoga i kazališnoga područja, njihove estetske srodnosti i realizacijske različitosti. Posebno se analiziraju njegovi tekstovi »Kino i kazalište« (1933.) i »Umjetnost filma« (1937.) jer sintetiziraju Marakovićeve teoretska gledišta i povijesno su ishodište hrvatske filmologije. Primjerena pozornost daje se prvomu hrvatskomu dugometražnomu filmu *Lisinski* iz 1944. Maraković je očevidac premijere filma koji je posvećen tvorcu prve hrvatske opere Vatroslavu Lisinskomu, a njegove zaključke uvažavaju i suvremeni filmolozi. Marakovićeve filmske kritike čvrsta su sadržajna i estetska cjelina koja otvara različite spoznajne perspektive o urastanju filmske umjetnosti u hrvatsku društvenu i kulturnu sredinu i, što je mnogo važnije, označavaju ga kao vodećega intelektualca svoga doba, ali i odgovornoga autora svake objavljene riječi.

Ključne riječi: kritičar, filmska umjetnost, tematika, žanrovi, interakcija, europska i američka produkcija, film *Lisinski*, etika, estetika, inovativnost

Prim. dr. sc. Darko Richter

Zagreb

RODOSLOVNO STABLO LJUBOMIRA MARAKOVIĆA

Majka Ljubomira Marakovića, Milka r. Borojević (1858. – 1913.), bila je izvanja sinovica feldmaršala Svetozara Borojevića (1856. – 1920.). Njezin otac Mile (1832. – 1908.) i feldmaršal bili su bratići, a njihovi očevi, Johan i Adam, braća. Ona je, kao i feldmaršal, po nacionalnom osjećaju bila Hrvatica. U svoj spomenar iz vremena preparandije upisala je 27. prosinca 1873.: »Po pèvu se pozna ptica, po govoru Hrvatica«. Udata za katolika Nikolu Marakovića (1858. – 1933.) iz Dvora na Uni, odlučila je ovako: »Neka djeca budu katolici, samo mene ostavite u mojem pravoslavlju«. Pokopana je

na pravoslavnoj parceli na Mirogoju, nedaleko pravoslavne kapelice, po »grko-istočnom obredu«. Njezin otac Mile, umro je pet godina ranije u Ogulinu, gdje je pokopan na »ovdašnjem srpskopravoslavnom groblju«. Milka Boroević imala je brata Ljubomira. Njegova su djeca bili: Čedomilj, Vukosava, Mile i Jelena. Mile je bio novinar, a u vrijeme Drugoga svjetskoga rata pridružio se štabu Draže Mihailovića kao prevoditelj. Nakon 1945. bio je osuđen na dugogodišnju robiju. Umro je u Sarajevu 1970-tih. Čedomilj je umro vrlo mlad, dok su Vukosava i Jelena, mada udate za Hrvate, imale izražene velikosrpske ideje. U vrijeme rođenja Milke i Svetozara Boroevića u Hrvatskoj nije bilo nikakvih rođenih niti doseljenih Srba, niti institucionalne srpskopravoslavne prisutnosti, jer je Srpska pravoslavna crkva osnovana tek godine 1920. Poistovjećivanje pravoslavlja sa srpstvom javlja se u drugoj polovici XIX. stoljeća. Ljubomir Maraković bio je, dakle, po ocu i majci Hrvat, jedan od osnivača Katoličke akcije u Hrvatskoj u prvoj polovici XX. stoljeća, urednik *Hrvatske prosvjete* i katolički univerzalist s duboko usađenim ekumenskim osjećajem.

Ključne riječi: hrvatsko pravoslavlje, katolički univerzalizam, Boroević, Maraković

Prof. dr. sc. Božidar Nagy

Fakultet filozofije i religijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu / Zagreb

LJUBOMIR MARAKOVIĆ I VLADIMIR NAZOR: RECENZIJE I KORESPONDENCIJA

Izlaganje ima dva dijela. U prvom dijelu donosi se prikaz Marakovićevih recenzija Nazorovih djela s posebnim osvrtom na Nazorove pjesme *Hrvatski kraljevi*. Kao književni kritičar Maraković je pratio Nazorovo književno stvaralaštvo i o tome je donosio

ocjene koje su objavljivane uglavnom u *Hrvatskoj prosvjeti*. Nazor je bio posebno zahvalan Marakoviću za književno praćenje njegova stvaralaštva, posebice za prikaz i ocjenu zbirke pjesama o hrvatskim kraljevima. Drugi dio izlaganja posvećen je prikazu korespondencije između Marakovića i Nazora. Dok se pisma Marakovića Nazoru nisu sačuvala, u Marakovićevoj ostavštini sačuvana su Nazorova pisma Marakoviću pisana između 1926. i 1930. te koja su otkrivena tek prije nekoliko godina. Za njih se do sada uopće nije znalo da postoje. Ukupno ih ima jedanaest i ona otkrivaju Nazora u sasvim novom svjetlu. Nazoru je tada bilo već preko 50 godina. To je čovjek iskrene religioznosti, koji čita *Sv. pismo, Ispovijesti svetoga Augustina*, štovatelj je svetoga Franje, želio bi posjetiti rodni kraj svetoga Franje, Umbriju itd. Premda je Maraković mlađi od Nazora devet godina, Nazor se njemu obraća u svoj iskrenosti kao svomu duhovnomu vođi. Posebno se ističe Nazorova zahvalnost Marakoviću kojega smatra jedinim koji je shvatio glavnu ideju svih njegovih djela a to je borba između dobra i zla s time da dobro na kraju uvijek pobjeđuje.

Ključne riječi: Marakovićeve recenzije Nazora, Nazorova pisma Marakoviću, religija, domoljublje

Dr. sc. Persida Lazarević Di Giacomo

Università degli Studi »G. d'Annunzio« Chieti-Pescara / Chieti – Pescara, Italija

LJUBOMIR MARAKOVIĆ O SRPSKOJ KNJIŽEVNOJ SREDINI U LISTU *HRVATSKA PROSVJETA*

U izlaganju će se analizirati spisi hrvatskoga kritičara i književnoga povjesničara Ljubomira Marakovića (1887. – 1959.) koje je u listu *Hrvatska prosvjeta* objavljivao o srpskoj književnoj sredini, kao primjerice o Milošu Crnjanskom (1893. –

1977.), jednom od najznačajnijih srpskih spisatelja, ali i o nekim drugim predstavnicima srpske književnosti, uglavnom XX. stoljeća, poput Branimira Ćosića (1903. – 1934.), Milutina Velimirovića (1893. – 1973.), Rastka Petrovića (1898. – 1949.).

Ključne riječi: Ljubomir Maraković, srpska književnost

Dr. sc. Antun Pavešković

Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU / Zagreb

MARAKOVIĆEVA KNJIŽEVNOKRITIČKA SVESTANOST I KOMPETENTNOST

Intenzivna djelatnost Ljubomira Marakovića ogleda se u više polja književnoga, duhovnoga i javnoga života. O njemu se može govoriti i kao o književnom povjesniku, kritičaru tekuće književne produkcije i kazališnom kritičaru koji je u svim tim područjima ostavio znatna traga. Izvrstan poznavatelj književnosti, kazališta, glazbe, pregnantno je pratio kulturna i javna zbivanja svoga doba. Stoga ovo izlaganje pokušava popratiti glavne smjernice njegova djelovanja, kao i duhovne pretpostavke njegova pisanja.

Ključne riječi: književnost, kazalište, duhovnost, povijest, kritika

Dr. sc. Dubravka Brunčić, doc.

*Filozofski fakultet Sveučilišta J. J. Strossmayera u
Osijeku / Osijek*

RAZMATRANJA LJUBOMIRA MARAKOVIĆA O HRVATSKIM PJESNICIMA XIX. STOLJEĆA

U radu će se pozornost usmjeriti na Marakovićeve raščlambe djela hrvatskih pjesnika XIX. stoljeća kojima se bavio u kraćim sintetskim književnopovijesnim pregledima *Hrvatski književni život poslije ilirizma* (autograf) i *Hrvatska književnost 1860. – 1935.* (1936.), u zbirci književnih ogleda *Nov život* (1910.), studiji *Petar Preradović* (1969.), književnopovijesnim i književnokritičkim osvrtima o pojedinim hrvatskim pjesnicima te u srednjoškolskoj čitanci *Žetva* (1941.). U svojim je analizama Maraković isticao teškoću razdvajanja književne historiografije i književne kritike te je inzistirao na uvažavanju estetske dimenzije djela. Njegov pristup hrvatskim pjesnicima XIX. stoljeća može se motriti kao zanimljiv spoj književnopovijesne i književnokritičke prakse, a što se manifestira kroz periodizacijsko usustavljanje književne produkcije, prikaz idejnih obilježja razdoblja, žanrovskoga sustava, uspostavljanje poveznica spram europskih književnosti te književnoestetske ocjene analiziranoga korpusa i zagovaranje pojma »hrvatski klasicizam« kao oznake za umjetnički relevantna djela, što njegove raščlambe čini zanimljivima i kao vid rada na oblikovanju hrvatskoga književnoga kanona XIX. stoljeća.

Ključne riječi: Ljubomir Maraković, hrvatski pjesnici, XIX. stoljeće, književni kanon

Dr. sc. Ivan Čulo

Institut Fontes Sapientiae / Zagreb

FILOZOFŠKE TEME U MJESEČNIKU HRVATSKA PROSVJETA OD 1914. DO 1940.

U izlaganju su predstavljene i interpretirane filozofske teme te predstavljeni autori koji su objavljivali filozofijske tekstove u mjesečniku za književnost, umjetnost i prosvjetu *Hrvatska prosvjeta*, koji je izlazio od 1914. do 1940. Uvodno se tematizira koncept časopisa *Hrvatska prosvjeta*, s obzirom na to da filozofija, naročito u prvim godinama izlaženja časopisa, nije bila važnije područje interesa. Članci filozofske naravi i filozofi kao autori pojavljuju se intenzivnije u časopisu nakon što je uredništvo preuzeo Ljubomir Maraković, dakle početkom 20-tih godina prošloga stoljeća. Analizom filozofskih tema u časopisu proizlazi da su religijsko-filozofska pitanja, osobito ruska religiozna misao i kritika sovjetske marksističke misli najzastupljenije. Shvaćanje ondašnje krize civilizacije jedno je od područja o kojem su autori *Hrvatske prosvjete* također češće pisali. Od autora koji su se isticali filozofskim prinosima treba istaknuti Konstantina Rimarića-Volinskoga, Đuru Gračanina, Andriju Živkovića i Hijacinta Boškovića. Zaključno, u izlaganju se uspoređuje pristup filozofiji u časopisu *Hrvatska prosvjeta* s onodobnim filozofskim trendovima, prije svega u katoličkoj časopisnoj periodici.

Ključne riječi: Hrvatska prosvjeta, hrvatski filozofi, filozofsko-religijska pitanja, kritika totalitarnih ideologija

ČETVRTAK, 25. travnja 2019., 16.00 sati

**TOPUSKO, Narodna knjižnica i čitaonica
Topusko, Trg bana Josipa Jelačića 1**

DRUGA SJEDNICA

Prof. dr. sc. Slobodan Prosperov Novak
*Akademija dramske umjetnosti Sveučilišta u
Zagrebu / Zagreb*

MARAKOVIĆEVA NEOSTVARENA PROFESURA NA KOMPARATISTICI FILOZOFSKOGA FAKULTETA U ZAGREBU I NJEZIN DRUŠTVENI I INSTITUCIJSKI KONTEKST

Na osnovu istraživanja u primarnim izvorima osvijetlit će se neuspjeh pokušaja izbora Ljubomira Marakovića za privatnoga docenta Filozofskoga fakulteta na predmetu komparativne književnosti. Taj se izbor nije nikad realizirao, ali nije se ostvario ni izbor Marakovićeve konkurenta Ive Hergešića. Izbor ove dvojice nastavnika izazvao je studentske demonstracije a na svoj se način odrazio i na kasniji Marakovićevo život o čemu će se također na osnovu sačuvanoga dosjea iz Stare Gradiške, gdje je bio utamničen, iznijeti sačuvano i do danas nepublicirano gradivo. Ova tema još je jedno poglavlje iz slabo obrađene povijesti zagrebačkoga Filozofskoga fakulteta u kojoj su se intenzivno zrcalile šire društvene prilike.

Ključne riječi: Ljubomir Maraković, Ivo Hergešić, komparativna književnost, Filozofski fakultet u Zagrebu

Dr. sc. Vladimir Lončarević

Zagreb

NOVI PRILOZI BIOGRAFIJI LJUBOMIRA MARAKOVIĆA

Život i rad Ljubomira Marakovića u svim važnim činjeničnim i kontekstnim crtama obuhvaćeni su knjigom *Luči Ljubomira Marakovića* (Zagreb, 2005.). U međuvremenu njezin je autor došao do novih spoznaja kojima se može upotpuniti, odnosno izoštriti slika o Marakovićevu životu i radu. Otkriven je, naime, dio njegove ostavštine: dio korespondencije (V. Nazor, S. Košutić i dr.); svi rukopisi nastupa što ih je imao u sklopu emisije »Književni profili« na Radio-Zagrebu odnosno Hrvatskom krugovalu; strojopis autorskoga djela *Povijest hrvatske književnosti 19. stoljeća* te razni artefakti vezani za osobni život i javni rad. Isto tako, otkriveni su novi naslovi članaka u hrvatskom i inozemnom tisku, kojima se upotpunjuje njegova već opsežna bibliografija.

Uvidom u dosje kažnjenika u KPD-u Stara Gradiška utvrđene su okolnosti služenja kazne i upotpunjeni podatci o okolnostima odsluženja dosuđene kazne. U ovom će izlaganju biti predstavljeni i interpretirani spomenuti i drugi prilozi, kao prinos činjeničnoj i književno-kulturno-povijesnoj kontekstnoj sistematizaciji i interpretaciji Marakovićeve bio-bibliografije.

Ključne riječi: životopis, društveno i književno djelovanje, povijest hrvatske književnosti, bibliografija, korespondencija

Prof. dr. sc. Valnea Delbianco

Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli / Pula

IVAN GUNDULIĆ U MARAKOVIĆEVOJ KNJIŽEVNOJ KRITICI

Počeci hrvatske književne povijesti u XIX. stoljeću u znaku su »otkrivanja« književnoga naslijeđa i ukazivanja na kontinuitet razvoja hrvatskoga jezika i kulture. Među piscima ranonovovjekovlja Ivan Gundulić postaje simboličnim znakom hrvatskoga nacionalnoga identiteta i »okrunjeni kralj hrvatskih pjesnika«, kako ga prikazuje Vlaho Bukovac na svečanom kazališnom zastoru 1895. U desetljećima nakon ushita slavnim Dubrovčaninom dio književne kritike pokušat će ga skinuti s trona: A. Barac (1924.), ne poričući mu neke vrline i zasluge, zanijekat će pjesnikovu »genijalnost«, koja mu je do tada pripisivana iz naraštaja u naraštaj, dok će A. Haler (1929.) s estetskoga stajališta negativno ocijeniti njegova *Osmana*. Obilježavanje 300. obljetnice smrti i 350. obljetnice Gundulićeva rođenja (1938. i 1939.) bilo je vrijeme preispitivanja njegova mjesta u hrvatskoj književnosti i nastojanja da se ukaže na iznimne vrijednosti njegova književnoga opusa. Jedan od kritičara bio je Ljubomir Maraković, za kojega je *krstjanin spjevalac* bio »blagi i veliki pjesnički genij«, »najsajjniji uzor« i »zvijezda koja ne gasne«. U nekoliko svojih tekstova (iako prigodničarskih) taj će književni povjesničar meritorno progovoriti o najvažnijim Gundulićevim djelima, njihovim baroknim stilsko-izražajnim osobinama te pripadnosti katoličanstvom nadahnutoj književnosti, u čemu vidi iznimne tradicijske vrijednosti i potvrdu nacionalnoga duhovnoga identiteta.

Ključne riječi: Ljubomir Maraković, Ivan Gundulić, barok, katolička obnova

Prof. dr. sc. Sanda Ham

*Filozofski fakultet Sveučilišta J. J. Strossmayera u
Osijeku / Osijek*

DVIJE MARAKOVIĆEVE ŽETVE, 1941. I 1943.

U izlaganju se uspoređuju dva Marakovićeve izdanja hrvatske čitanke za više razrede srednje škole – *Žetva*, prvo iz 1941. i drugo iz 1943. Oba su izdanja objavljena u NDH. Drugo je izdanje bitnije dopunjeno i prošireno, ali i jezično mijenjano, usklađeno s književnojezičnom normom NDH. U izlaganju se analiziraju sadržajne dopune i promjene u drugom izdanju, ali u središtu su pozornosti jezične promjene – pravopisne, slovopisne, gramatičke i leksičke. Te su promjene na razini očekivanja s obzirom na strogu jezičnu normu u NDH. Posebno se upozorava na jezik hrvatskih književnika iz XIX. stoljeća koje Maraković često i opširno navodi, ali ih navodi u jezično prilagođenu obliku. Njihov je jezik u prvom izdanju prilagođen maretićevskoj normi, a u drugom je izdanju taj njihov maretićevskoj normi prilagođen jezik ponovno prilagođen – slovopisno i pravopisno usklađen je sa slovopisom i pravopisom u NDH. Izvorni jezik kojim su ta djela napisali njihovi autori (primjerice – Badalić, Šenoa, Kozarac) nije vraćen, a te prilagodbe nisu u *Žetvi* protumačene.

Ključne riječi: Ljubomir Maraković, hrvatski književni jezik u NDH, jezik hrvatskih književnika iz XIX. stoljeća, jezične prilagodbe

Dr. sc. Josipa Dragičević

Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU / Zagreb

EUROPSKA KATOLIČKA KNJIŽEVNOST U OBZORJU MARAKOVIĆEVA ZNANSTVENO-STRUČNOGA RADA

Katolički književni preporod termin je kojim se opisuje književni pokret nastao posljednjih desetljeća XIX. stoljeća u Europi čiji su se sudionici zalagali za katoličke teme i vrijednosti u književnosti. U izlaganju će se analizirati tekstovi Ljubomira Marakovića koji je kao pripadnik hrvatskoga katoličkoga pokreta književnim priložima bio posrednikom tih ideja i njihove implementacije u hrvatski književni život, čemu svjedoči niz njegovih članaka o francuskoj i engleskoj književnosti, napose o katolički orijentiranim piscima poput Paula Claudela, Georges-a Bernanosa, Françoisa Mauriaca, Johna Henryja Newmana, G. K. Chestertona, Roberta Hugh-a Bensona i drugih.

Ključne riječi: Ljubomir Maraković, katolički književni preporod, europska katolička književnost

Dr. sc. Viktorija Franić Tomić, izv. prof.

Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu / Zagreb

LJUBOMIR MARAKOVIĆ I HRVATSKA TEODRAMA

Nakon putovanja Njemačkom 1922. i posjeta uskrsnih izvedaba u Oberammergau Ljubomir Maraković je objavio *Tri studije* s njemačkoga putovanja koje postaju svojevrsni kazališni program koji je za cilj imao sintezu autentičnoga duha kršćanskoga srednjovjekovlja sa suvremenim katoličanstvom. Većina se Marakovićevih pogleda na ova pitanja iznosi u njegovoj sažetoj ali vrlo važnoj knjizi *Pučka pozornica* koja se značajno

približila učenjima njemačkoga teoretičara Hansa Ursa von Balthasara i njegovih teza o teodrami koja suvremeno kazalište može dovesti do mističnoga vrhunca koji je drama svijeta, a ustvari susret Boga i čovjeka. Maraković ove poglede uvodi u hrvatski kritički prostor posebno nakon premijere Vetranovićeve drame *Posvetilište Abramovo* koja je 1924. izvedena u Nadbiskupskom parku u Zagrebu.

Ključne riječi: Ljubomir Maraković, pučka drama, crkvena prikazanja, teodrama, Hans Urs von Balthasar

Prof. dr. sc. Sanja Nikčević

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku / Osijek

**PUČKA POZORNICA ILI MARAKOVIĆEVA
BORBA ZA LIJEPO / DOBRO / SVETO
KAZALIŠTE**

Pučka pozornica. Bit i uspjesi nestručne pozornice Ljubomira Marakovića (Društvo sv. Jeronima, Zagreb, 1929.) donosi šest kritika/prikaza amaterskih predstava duhovne tematike (od uskrsnoga spektakla u njemačkom Oberammergauu do dječje igre *Mali vrtec ograjeni*) i jedan esej o »nestručnoj pozornici«. Iako obimom nevelika zaslužuje pomno čitanje (i ponovnu objavu) iz nekoliko razloga. U vremenu nadiranja sekularističkoga svjetonazora koji iz umjetnosti izbacuje duhovnu dimenziju djela cijela je Europa nastojala obraniti potrebu za umjetnošću koja nosi u sebi *lijepo, dobro i sveto* (Platonove najvažnije ideje i transcendentali sv. Tome koji odražavaju bit stvari) te katarzu kao pročišćenje negativnih osjećaja publike koja je moguća samo uz duhovnu dimenziju doživljaja svijeta. Ljubomir Maraković se tome pridružuje – njegova knjiga dokazuje da je duhovno kazalište ne samo živo u europskoj kulturi kontinuirano od srednjega vijeka do njegovih tridesetih godina, nego ujedno potvrđuje važnost »nestručne« ili amaterske pozornice koja to

kazalište uporno čuva iz potrebe publike da na sceni vidi umjetnost nastalu iz kršćanskoga svjetonazora. Nakon Drugoga svjetskoga rata pobjeda sekularističkoga svjetonazora u cijeloj Europi protjerala je i tu vrst kazališta i teoretske tekstove poput Marakovićevih izvan kanona ali je očito da je današnje suvremeno kazalište glavne struje koje odražava upravo taj sekularistički svjetonazor u velikoj krizi. Ponovno se nalazimo u situaciji iz tridesetih godina da je nužno definirati potrebu i pravo na kazalište duhovne dimenzije a u tome su nam Marakovićevi zapisi aktualni i od velike koristi.

Ključne riječi: svjetonazor, religiozno kazalište, duhovna drama, katarza, kršćanstvo

Dr. sc. Andrea Sapunar Knežević

Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU / Zagreb

RECEPCIJA LJUBOMIRA MARAKOVIĆA

Recepciju Marakovićeva književnopovijesnoga i kritičarskoga rada moguće je pratiti od njezina objavljivanja pa s prekidima sve do današnjih dana. Brojni autori, poznati i anonimni, u različitim su se publikacijama osvrnuli na njegovo stvaralaštvo. Preglednosti radi izlaganje je strukturirano prema vremenu objave pojedinoga članka; ponajprije u povijestima hrvatske književnosti, zatim u enciklopedijskim i leksikonskim natuknicama, u PSHK godine 1971., i u SHK 1997., u monografiji Vladimira Lončarevića iz 2003. te u zborniku *Katolicizam, modernizam i književnost* objavljenom godine 2011. U doba moderne, u sklopu različitih poetika, od impresionističke do ekspresionističkih, na osobit se način pojavljuje i tzv. katolička moderna, čije kritičare predvodi Ljubomir Maraković. Od početka dvadesetih do sredine tridesetih godina XX. stoljeća bio je jedan od najsvestranijih i najplodnijih hrvatskih književnih kritičara. U razdoblju vladavine komunističke

diktature Maraković je zabranjivan te optužen i osuđen, stoga o njemu nije bilo dopušteno pisati niti ga spominjati u književnopovijesnim pregledima. Današnja književna historiografija, međutim, visoko ocjenjuje književnopovijesne i kritičke prinose Ljubomira Marakovića stavljajući ih odmah do onih što su ih stvorili kanonski autori kakvi su nedvojbeno bili Mihovil Kobilica i Antun Barac.

Ključne riječi: Ljubomir Maraković, hrvatska književna historiografija

Prof. dr. sc. Zvezdana Rados

Sveučilište u Zadru / Zadar

MARAKOVIĆEVE PROSUDBE O KRLEŽINU STVARALAŠTVU

U izlaganju će se analizirati Marakovićeve prosudbe o stvaralaštvu Miroslava Krleže, najprije u kontekstu hrvatskoga i europskoga ekspresionizma te »modernoga objektivizma«. Glavna pozornost bit će usmjerena prema estetičkim i poetičkim te ideološkim, svjetonazorskim ocjenama i pozicioniranju Krležinih književnih djela. Analizom će biti obuhvaćene Marakovićeve pregledne rasprave i kritičke studije »Ekspresionizam u Hrvatskoj« (1923.), »Iza ekspresionizma« (1927.), »Novi pripovjedači« (1929.), »Moderni objektivizam« (1930.), »Hrvatska književnost. 1860–1935. Stilsko-razvojni pregled« (1936.), kao i njegovi kritički osvrti na Krležina pojedinačna djela, uglavnom iz njegova, sustavno praćena, dramskoga opusa: »O Vučjaku« (1924.), »U agoniji« (1928.), »Gospoda Glembajevi« (1929.), »Leda« (1930.). Marakovićeve ocjene valorizirat će se u kontekstu hrvatske kritičke i književnopovijesne recepcije Krležina književnoga stvaralaštva.

Ključne riječi: Ljubomir Maraković, Miroslav Krleža, ekspresionizam, drama, moderni objektivizam

Prim. dr. sc. Darko Richter

Zagreb

**PISMA ANNIE CHRISTITCH LJUBOMIRU
MARAKOVIĆU – ODSJAJI KATOLIČKOG
UNIVERZALIZMA 20-TIH GODINA XX.
STOLJEĆA**

Annie Christitch bila je katolička aktivistica i sufražetkinja, kći srbijanskoga diplomata i majke Irkinje. Isticala je svoje srpstvo i katoličanstvo. O kontaktima s Ljubomirom Marakovićem svjedoči 11 pisama iz Londona i New Yorka, od rujna 1920. do siječnja 1927. Prvih pet pisama od 24. rujna 1920. do 31. listopada 1921. posvećuje naporima da u novinskim izdanjima *National Catholic Welfare Council* u SAD-u dobije dopisnika za katoličke prilike iz Jugoslavije, jer bečki dopisnik prikazuje stvari iz protuslavenskoga rakursa. Neizravno se može zaključiti da je Maraković dao neki prijedlog za dopisništvo, no sve je na kraju propalo na američkoj strani, a što javlja u sedmom pismu od 8. siječnja 1922. U sedmom i osmom pismu još se žali na nerazumijevanje nekih katolika glede njezina optimizma za razvoj katoličanstva u Srbiji, mada navodi da je svjesna kako »framasonstvo i apostatstvo hoće da radi u savezu s pravoslavnima«, a protiv katolika. U devetom pismu žali se na dvostruki moral kod nekih katoličkih autora, antifeminizam i suviše kritički i čak zlobni odnos prema svećenstvu (»on [Fran Binički] treba da zna da to katoličke feministkinje ne traže«). U 10. i 11. pismu (1925. i 1927.) naglašava vlastitu zbunjenost ili negativnu percepciju djelovanja slovenskih katoličkih organizacija, koje su joj enigmatične. Ona je u Marakoviću našla sugovornika i odmjerena tumača katoličkih prilika u ovom dijelu svijeta s aspekta univerzalnoga katoličanstva, koje je sama dobro razumjela i u kojem se snalazila. Bila je redoviti čitatelj *Hrvatske prosvjete*.

Ključne riječi: Annie Christitch, srpsko katoličanstvo, katolički univerzalizam, katolička akcija, feminizam

Dr. sc. Katica Čorkalo Jemrić

Zagreb

**PETAR PRERADOVIĆ LJUBOMIRA
MARAKOVIĆA – REKAPITULACIJA I
REINTERPRETACIJA PREDMETNE
LITERATURE**

Prateći u posmrtno objavljenoj monografiji *Petar Preradović* (1969.) kritičku, a gdjekad i polemičku raspravu Ljubomira Marakovića s autorima koji su u javnosti već oblikovali sliku o hrvatskom preporodnom pjesniku, uočavamo da je i nakon isključenja iz Društva hrvatskih književnika i starogradiškoga kaznioničkoga iskustva zadržao, a u izvjesnoj mjeri i intenzivirao svoja prijeratna književnoteorijska i kritička opredjeljenja. Otvoreno izražavajući neslaganje s nizom svojih prethodnika u bitnim ocjenama Preradovićeve života i djela, pretvorio je svoj inovativni pledoaje za pjesnika u svojevrsan i, čini se, ciljani obračun s neistomišljenicima. Inzistirajući na inventuri i kritičkom preispitivanju predmetne literature, poziva se Maraković na vojničko obrazovanje i disciplinu, na čvrstu vjeru u Boga i urođeni optimizam kao važna svojstva pjesnikova karaktera, posežući za njima i pri tumačenju i ocjeni ukupnoga pjesništva. A tu je, osim ideološke dosljednosti, do izražaja došao prepoznatljiv i odavna profiliran autorov rukopis, zasnovan na subjektivno motiviranom odnosu prema piscu i djelu, na poznavanju književnosti širem od teme kojom se bavi i na komparativnim uvidima u postojeći suodnos hrvatske s europskom literaturom.

Ključne riječi: biografski izvori i pisma, literatura o Preradoviću, raspravni i polemički diskurs, književni i duhovni pjesnikov portret

PETAK, 26. travnja 2019., 9.30 sati

**TOPUSKO, Narodna knjižnica i čitaonica
Topusko, Trg bana Josipa Jelačića 1**

TREĆA SJEDNICA

Prof. dr. sc. Jevgenij Paščenko

*Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu / Zagreb –
Kijev / Ukrajina*

MARAKOVIĆEVO SAGLEDAVANJE KRŠĆANSKIH ODREDNICA U DJELU IVANA GUNDULIĆA

Pogledi Ljubomira Marakovića kao povjesničara književnosti i kulture na staru dubrovačku književnost u publikacijama 1940-ih godina reflektiraju neke idejne osobitosti njegova vremena. U interpretiranju Gundulićeva stvaralaštva izražena je izričita apologija kršćanskoga sadržaja ali se autor kritički osvrće i na pretkršćanske reminiscencije u djelu *Dubravka*, s obzirom na to da dramski spjev dubrovačkoga pjesnika sadrži snažan izraz mitske kulture Dubrovnika. Kao svojevrsni kontekst metodoloških principa glede povijesnoga razvoja hrvatske kulture predstavlja prikaz početaka grada Dubrovnika u *Hrvatskoj enciklopediji* godine 1945. Opći karakter interpretacije dubrovačke prošlosti upućuje na »duh vremena« u kojem religijski čimbenik odražava idejne osobitosti intelektualnih krugova kojima je pripadao Ljubomir Maraković.

Ključne riječi: Dubrovnik, Ragusa, Ivan Gundulić, podrijetlo Hrvata

Dr. sc. Hrvojka Mihanović-Salopek

Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU / Zagreb

HRVATSKE KNJIŽEVNICE U KRITIČKOM OBZORJU LJUBOMIRA MARAKOVIĆA

U izlaganju će biti prikazane i revalorizirane kritičke prosudbe i književni osvrti Ljubomira Marakovića na niz hrvatskih književnica, od kojih je u njegovo doba tek manji dio bio afirmiran (kao npr. Ivana Brlić-Mažuranić, Jagoda Truhelka i tada još mlada Zdenka Marković), dok su se ostale ženske pjesnikinje i spisateljice tek mukotrpno borile za svoje mjesto u javnom kritičkom obzorju te potom (eventualno) i u književnoj historiografiji. Zahvaljujući Marakovićevu sistematskomu i temeljitomu kritičkomu praćenju tadašnje hrvatske literature, mnoge su književnice postale zapažene i potvrdile su se kao relevantne pjesnikinje i spisateljice u književnosti za odrasle i književnosti za djecu i mlade, kao primjerice Sida Košutić, Vera Škurla-Ilijić, Adela Milčinović, Zdenka Jušić-Seunik, Marija Jurić Zagorka, Kamila Lucerna, Štefa Jurkić, Božena Begović (kao književna prevoditeljica) i druge.

Ključne riječi: hrvatske književnice, Ljubomir Maraković

Prof. dr. sc. Ivan Pederin

Split

LJUBOMIR MARAKOVIĆ I ANTE CETTINEO

Za Ljubomira Marakovića se može reći da je bio najvažniji književni kritičar u doba između dva rata. Bio je načitan Hrvat kojega je odgojio *Vienac* (1869. – 1939.), i on tom časopisu koji je stvorio mentalitet

suvremenoga Hrvata duguje svoje pomalo odgojiteljsko kritičarsko držanje. Maraković je ustao protiv Ante Cettinea od kojega je tražio da opiše svoj kraj onako kako su to radili Eugen Kumičić, Dinko Šimunović i drugi pisci iz *Vienčeva* nasljeđa iz doba kada njegovi urednici Ivan Trnski, Gjuro Arnold i Jovan Hranilović nisu znali napraviti korak iz realizma u modernu i druge pravce suvremene književnosti. Nisu znali izići iz rodoljublja XIX. stoljeća (a *Vienac* je stvorio naciju) u suvremenost, što je znala pariška književna radionica, ali i Cettineo. Marakovićev odnos prema Cettineu bilo je uvjerenje da je od njega bolji jer djeluje u Zagrebu prema *Vienčevu* nasljeđu. Cettineo je opisao Split, ali ne onako kako su to radili naprijed navedeni pisci već je svojim malim splitskim težacima i ribarima umio dati dekor i duh nadrealizma i klasičnih književnosti što je sve bilo prije nego lako. Ante Cettineo je poznavao europske suvremene književnosti bolje negoli Maraković i većina Zagrepčana; prevodio je s portugalskoga, španjolskoga, talijanskoga i francuskoga, a njegove su pjesme prevedene na nekoliko zapadnoeuropskih jezika.

Ključne riječi: Ante Cettineo, polemika, *Vienac*, Ljubomir Maraković

Dr. sc. Stjepan Matković

Hrvatski institut za povijest / Zagreb

VEZE IZMEĐU LJUBOMIRA MARAKOVIĆA I MILE BUDAKA

Autor se u izlaganju bavi propitivanjem veza između Ljubomira Marakovića i Mile Budaka. U prvom dijelu analizirat će odnos između dvaju pokreta mladeži, kojima su njih dvojica pripadali u razdoblju uoči Prvoga svjetskoga rata. Zatim će se fokusirati na međuratno vrijeme u kojemu Maraković započinje ocjenjivati Budakov književni rad, a pri tome ih je povezivala pripadnost Matici

hrvatskoj. Konačno, autor će nastojati ukazati i na neke njihove dodirne točke tijekom Drugoga svjetskoga rata.

Ključne riječi: Hrvatski katolički pokret, Mladohrvatski pokret, hrvatski nacionalizam, Matica hrvatska

Dr. sc. Miljenko Buljac, izv. prof.

Sveučilište Hercegovina u Mostaru / Mostar, BIH

**DIDAKTIČKO-METODIČKE SASTAVNICE
ŽETVE, HRVATSKE ČITANKE LJUBOMIRA
MARAKOVIĆA ZA VIŠE RAZREDE
SREDNJIH ŠKOLA**

U izlaganju će se analizirati i protumačiti didaktičke i metodičke sastavnice *Žetve*, hrvatske čitanke iz godine 1943. (prvo je izdanje iz 1941.) autora Ljubomira Marakovića, onodobnoga vodećega znalca teorije književnosti. Udžbenik je raščlanjen na dva nejednolika dijela. U prvom su razmatranja o književnosti, pjesničkoj intuiciji, nadahnuću i stvaralačkom umijeću, ljepoti pjesničke riječi, estetskim vrijednostima pjesničkoga djela te odnosima prema drugim umjetnostima. U drugom, znatno obimnijem, razmatra se o književnim vrstama, a svaku prati rukovet pjesama ili štiva, nizovi antologijskih odabira s književnoteorijskim instrumentarijem. Navodimo ih: epske pjesme i ostali primjeri hrvatske epike, odlomci iz romana, pripovijedaka, crtica i novela, primjeri lirike i njezinih oblika, drame i dramatike, opere i glazbene drame, komike i komedija, i na kraju – didaktičkih vrsta te govorničke proze. Osobitu pozornost Maraković posvećuje estetskim vrijednostima pjesničkih djela koje doživljava poput živoga organizma. Književne predloške učenici mogu koristiti u pripremi za nastavu i u samostalnom radu. Snagom intuicije učenik pronađe u veze mašte i uma, čuvstava i volje, te traga za smislom i uspostavom

logički obrazloženih veza. Čitanka je ključni izvor znanja, a učenik estetski subjekt, aktivni sudionik nastavnoga procesa. Autor promiče tezu o skladnosti didaktičkoga trokuta, u kojem se važnost daje nastavniku koji egzemplarnom nastavom ili pak cjelovitom obradom obrazlaže i tumači književne pojmove i pojave popraćene primjerima iz europskih književnosti, što autoru priskrbljuje naslov utemeljitelja komparatistike. Marakovićeve čitanka prevladala je načela književnopovijesnoga gradiva te nevažnih podataka iz piščevih životopisa i drugih okolnosti. Nedostatci udžbenika su u oskudnim likovnim i grafičkim prilozi, točnije, uvršteno je samo dvadesetak vinjeta, crteža i fotografija.

Ključne riječi: udžbenik, učitelj i učenik, književni pojmovi i pojave, književne vrste, estetski subjekt, likovni prilozi

Prof. dr. sc. Božidar Nagy

Fakultet filozofije i religijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu / Zagreb

LJUBOMIR MARAKOVIĆ – PROFESOR I ODGOJITELJ BLAŽENOGA IVANA MERZA

Ljubomir Maraković bio je profesor hrvatskoga jezika i književnosti te filozofije Ivanu Merzu u gimnaziji u Banjoj Luci do njegove mature koju je položio 1914. Svojom stručnošću ali i kršćanskim svjetonazorom Maraković je veoma pozitivno djelovao na mladoga Ivana Merza kojega je usmjeravao prema pravim životnim vrijednostima, vjerskim i moralnim. Maraković mu je bio u nekom smislu kao duhovni vođa koji ga je upućivao posebno u svijet književnosti i poticao ga na kritičko razmišljanje o pročitanim djelima. Dok je boravio na studiju u Beču, u Parizu a između toga na talijanskom bojištu u Prvom svjetskom ratu, Merz je održavao opširnu korespondenciju sa svojim profesorom koja se do danas sačuvala i bit će uskoro

objavljena u sedmom svesku *Sabраниh djela bl. Ivana Merza*. Sam Merz u jednom dokumentu kaže za Marakovića: »Katolik svjetovnjak spasio me za vječnost«. A u jednom razgovoru s prijateljem Šimom Cvitanovićem veli da sve vrijedno što je u životu postigao »duguje Marakoviću«. Godine 1920. Maraković već je bio u Zagrebu i aktivno se uključio u Hrvatski katolički pokret (HKP) u koji se i Merz bio učlanio. Na Marakovićev prijedlog vodstvo HKP-a uputilo je Ivana Merza i još dvojicu njegovih kolega na nastavak studija u Pariz. Nakon povratka iz Pariza Merz je nastavio surađivati s Marakovićem u Hrvatskom katoličkom pokretu. Svakako, velika je Marakovićeva zasluga za kulturno, književničko, religiozno i moralno usmjerenje Ivana Merza koje je za ishod imalo da je Ivan Merz proglašen blaženikom (u Banjoj Luci 2003.) kao prvi vjernik laik Crkve u Hrvata.

Ključne riječi: Ljubomir Maraković, profesor i odgojitelj Ivana Merza, pozitivni utjecaj, uzor

Dr. sc. Ana Batinić

Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU / Zagreb

LJUBOMIR MARAKOVIĆ O DVOJICI ANIMALNIH PRIPOVJEDAČA: SIVCU I ŠARKU

Izlaganjem će se nastojati interpretirati Marakovićeva čitanja dvaju, u žanrovskom pogledu hibridnih, djela hrvatske književnosti, koja su po strukturi najbliža dnevničkim zapisima. Riječ je o djelima *Iz dnevnika jednog magarca* Ante Dukića i *Šarko* Vladimira Nazora, objavljenima dvadesetih godina prošloga stoljeća, čija se temeljna poveznica ogleda u činjenici da narativni glas pripada animalnim pripovjedačima: magarcu Sivcu i psu Šarku. O Dukićevu djelu Maraković je pisao u članku »Tri knjige o Istri« objavljenom u *Hrvatskoj prosvjeti* 1927., a o Nazorovu *Šarku* u istom

časopisu dvije godine poslije, u veljači 1929., izravno se referirajući na prethodnu analizu Dukićeva »magarećeg dnevnika«. Dukićev je magarac, naime, nadahnuo još jednoga neljudskoga pripovjedača: Šarka iz istoimena romana Vladimira Nazora, koji je također počeo voditi dnevnik, ali ne ispisujući autobiografiju, nego biografiju svojega »gospodara«. Članak iz 1929. Maraković zaključuje tvrdnjom da je Nazorov *Šarko*, za razliku od Dukićeva *Iz dnevnika jednog magarca*, »spojen« sa životopisom samoga pjesnika. To je, kako će pokazati izjave samoga Dukića, samo djelomično točno, jer su muke Dukićeva protagonista simboličan iskaz autorove osobne povijesti ispresijecane mnogim životnim nevoljama. U osvrtima Maraković donosi usporedbu između navedenih dvaju djela, uokvirenu promišljanjima o ljudsko-neljudskim odnosima općenito, što ih – kako osvrte, tako i djela – čini posebno zanimljivima za analizu u okviru spoznaja relativno nove humanističke discipline: kulturne i književne animalistike.

Ključne riječi: Ljubomir Maraković, Ante Dukić, Vladimir Nazor, animalni pripovjedač, književna animalistika

Dr. sc. Vladimira Rezo, doc.

Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu / Zagreb

DJEČJA KNJIŽEVNOST U VIDOKRUGU LJUBOMIRA MARAKOVIĆA

Pored djela hrvatske književnosti namijenjenih odraslima, u vidokrug književnoga i kazališnoga kritičara i povjesničara Ljubomira Marakovića ušla su i neka djela namijenjena dječjoj populaciji. Na korpusu književnih kritika o djelima Ivane Brlić-Mažuranić, Jagode Truhelke, Vladimira Nazora, Josipa Cvrtila i Zvonimira Peteka istražujemo što je to Maraković podrazumijevao pod pojmom »knjige za djecu«. Zanima nas pristup kojim je prilazio tim

djelima te kriterij kojim je vrijednosno sudio o njima. Već nakon prvoga uvida u neke od spomenutih kritika može se uočiti da Maraković ne povlači oštru granicu između književnosti za odrasle i za djecu, a za neke knjige izrijekom kaže da nisu »naročito« dječje knjige. Iz rečenoga je, dakle, razvidno da je Ljubomir Maraković bio pravi promicatelj dječje književnosti: ne samo što nagovara svojega pretpostavljenoga čitatelja na čitanje ovih djela, nego za njega gradi i prosudbenu hijerarhiju, uči ga razdvajati vrhunska djela od prosječnih i ispodprosječnih.

Ključne riječi: Ljubomir Maraković, književna kritika, dječja književnost

Mr. sc. Ernest Fišer

Ogranak Matice hrvatske u Varaždinu / Varaždin

OSOBNNA KNJIŽNICA LJUBOMIRA MARAKOVIĆA

Kao istaknuti književni povjesničar i enciklopedist, a posebice kao kazališni i filmski kritičar, Ljubomir Maraković je u razdoblju između dva svjetska rata uređivao utjecajne časopise *Luč* i *Hrvatsku prosvjetu*, a do 1945. i *Hrvatsku enciklopediju*. Bio je pisac izrazito kršćanskoga nadahnuća i stoga je intenzivno djelovao u programima hrvatskoga katoličkoga pokreta, no uvijek i s ujednačenih književnokritičkih i estetskih (a ne političkih) stajališta. S takvih je pozicija afirmirao vrijednosti katoličkih pisaca, ali npr. i ekspresionističko pjesništvo Miroslava Krležę, o čemu svjedoči ne samo niz njegovih stručnih tekstova, nego i bogata (sačuvana) osobna knjižnica. Zahvaljujući Marakovićevim nasljednicima, tu je knjižnicu (s više tisuća naslova) nedavno preuzela Biskupijska knjižnica u Varaždinu, čime je postala dostupna i svim zainteresiranim istraživačima i obrađivačima Marakovićeva dosad uglavnom

prešućivanoga a zanimljivoga književnoga lika i djela.

Ključne riječi: hrvatski katolički pokret, književni povjesničar i enciklopedist, kazališni i filmski kritičar, pisac kršćanskoga nadahnuća, hrvatski pisci u osobnoj knjižnici, Biskupijska knjižnica u Varaždinu

Prof. dr. sc. Robert Bacalja

Sveučilište u Zadru / Zadar

MARAKOVIĆEVE OCJENE HRVATSKOGA KNJIŽEVNOGA EKSPRESIONIZMA

U izlaganju se analiziraju dvije Marakovićeve studije: »Ekspresionizam u Hrvatskoj (pokušaj pregleda)« iz 1924. koja je objavljena u *Hrvatskoj prosvjeti* i »Iza ekspresionizma (pokušaj bilance)« iz 1927., objavljena u *Hrvatskom kolu*. Marakovićeve studije prvi su kritički i književnopovijesni osvrti na ekspresionističku fazu hrvatske književnosti u doba avangardnih stilova. Jedna je objavljena u jeku ekspresionističkih tendencija, a druga na samom kraju kada se hrvatska književnost potaknuta dubokim povijesnim, političkim i društvenim prijelomima okreće novomu razvojnomu ciklusu tridesetih godina koji je Maraković nazvao modernim objektivizmom. Izlaganje će prikazati široki Marakovićev zahvat, poznavanje i interpretaciju hrvatskoga književnoga ekspresionizma u fazi dominacije hrvatskim književnim životom i njegovu pozicioniranje u cjelokupnoj hrvatskoj književnosti XIX. i XX. stoljeća.

Ključne riječi: Ljubomir Maraković, ekspresionizam, kritika, hrvatska književnost

SUDIONICI
ZNANSTVENOGA SKUPA
O LJUBOMIRU MARAKOVIĆU

Nina Aleksandrov-Pogačnik

Robert Bacalja

Ana Batinić

Antonija Bogner-Šaban

Dubravka Brunčić

Miljenko Buljac

Katica Čorkalo Jemrić

Ivan Čulo

Valnea Delbianco

Josipa Dragičević

Ernest Fišer

Viktorija Franić Tomić

Sanda Ham

Persida Lazarević Di Giacomo

Vladimir Lončarević

Tihomil Maštrović

Zlatko Matijević

Stjepan Matković

Hrvojka Mihanović-Salopek

Božidar Nagy

Sanja Nikčević

Slobodan Prosperov Novak

Jevgenij Paščenko

Antun Pavešković

Ivan Pederin

Helena Peričić

Zvezdana Rados

Vladimira Rezo

Darko Richter

Andrea Sapunar Knežević

Bilješke:

Bilješke:

Bilješke:

ZNANSTVENI SKUP O LJUBOMIRU MARAKOVIĆU ZAGREB – TOPUSKO, 25. – 26. TRAVNJA 2019.

ORGANIZATOR

Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu

POKROVITELJ SKUPA

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti /
Razred za književnost

SUORGANIZATORI

Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Hrvatsko filološko društvo Zagreb
Narodna knjižnica i čitaonica Topusko
Ogranak Matice hrvatske u Varaždinu
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Sveučilište u Zadru

ORGANIZACIJSKI ODBOR

Predsjednik:

Prof. dr. sc. Tihomil Maštrović

Članovi:

Prof. dr. sc. Stipe Botica, prof. dr. sc. Valnea
Delbianco, akademkinja Dunja Fališevac, mr. sc.
Ernest Fišer, akademik Radoslav Katičić, prof. dr. sc.
Stanislav Marijanović, prof. em., prof. dr. sc. Dijana
Vican, dr. sc. Dubravka Zima, izv. prof.

Tajnik:

Tomislav Vodička, prof.

Izvršna tajnica:

Dr. sc. Josipa Dragičević